

הדר ששח השבועות

הרב אפרים בחלון שליט"א

שיחות מוסר ודרשות

על סדר פרשיות השבוע

פרשת

האזינו

הוצאת ארגון "בעזרת השם"

הרב אפרים כחלון שליט"א
RabbiEfraim@BeEzratHaShem.org

פֶּרֶשֶׁת הָאֲזִינוּ

וְהִסּוּד לְתִקּוּן כָּל הָעוֹנוֹת

הַגָּאוֹן מְקוֹז'יגְלוֹב

הַפֶּרֶשָׁה מִתְחִילָה בַּפְּסוּק "הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה וְתִשְׁמַע
הָאָרֶץ אֲמַרְי פִּי" (דְּבָרִים לב, א) וְלִפְנֵי שְׁנֵבִיא אֶת הַבְּאוּר הַנִּפְלָא עַל
הַפְּסוּק הַזֶּה שֶׁל הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ רַבִּי צְבִי אַרְיֵה פְּרוּמֶר זצ"ל מְחַבֵּר
שׁו"ת אָרֶץ צְבִי וְסֵפֶר שִׁיחַ הַשְּׂדֶה וְעוֹד כַּמָּה סְפָרִים נִפְלָאִים,
נִסְפָּר עָלָיו, כְּדִי שִׁיְהִיָּה בְּבַחֲיַנַּת 'כָּל הָאוֹמֶר שְׁמוּעָה מִפִּי אוֹמְרָה
יְהֵא רוֹאֶה בְּעַל הַשְּׁמוּעָה כְּאֵלּוּ הוּא עוֹמֵד כְּנִגְדּוֹ' (יְרוּשְׁלָמִי שֶׁבַת
פָּרָק א הֶלְכָה ב). אוֹתוֹ יְהוּדֵי קְדוֹשׁ זצ"ל עֶבֶר אֶת מְאָרְעוֹת הַשּׁוֹאָה
בְּגִבּוּרָה יְהוּדִית מְפֻלָּאָה! יֵשְׁנוּ תֵּאוֹר שֶׁל הַסּוֹפֵר רַבִּי הִלֵּל זִיידֵמָן
שֶׁהִיָּה אֵתוּ שָׁם בַּמַּחֲנוֹת בְּלוֹבְלִין, וְאַחֵר כֶּךָ נֶאֱלָץ לַעֲזוֹב לְגִטּוֹ
וְאַרְשָׂא. וְכֶךָ הוּא כּוֹתֵב בְּסִפְרוֹ יוֹמָן גִּטּוֹ וְאַרְשָׂא (עֲמוּד 127) :
'הִנְנִי בְּבֵית הַמְּלָאכָה שֶׁל שׁוּלֵץ, אֲנִי בָּא בְּשַׁעַר שֶׁהִקְהֵל דּוֹפֵק
בְּמִסְמָרִים וְאוֹמֵר הוֹשַׁעְנוּת. הִנֵּה יוֹשֵׁב לִיד סִדְנַת תִּקּוּן הַנִּצְעָלִים
הַרְבֵּי מְקוֹז'יגְלוֹב רַבִּי צְבִי אַרְיֵה פְּרוּמֶר רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה לְשַׁעֲבֵר
שֶׁל יְשִׁיבַת חֲכָמֵי לובְּלִין, יוֹשֵׁב כָּאֵן, וְרוּחוֹ מִתְנַשֵּׂאת לְעוֹלָמוֹת
אַחֵרִים. הוּא אֵינוֹ פּוֹסֵק מִלְּלָמֵד בְּעַל פֶּה, שְׁפָתָיו נִצּוֹת כָּל הַזְּמָן,
מִזְמָן לְזְמָן פּוֹנֶה בְּמִלָּה לְאַדְמו"ר מִפִּיאָסְצָנָא רַבִּי קְלוֹנִימוֹס
שְׁפִירָא מְחַבֵּר 'חוֹבֶת הַתְּלִמִּידִים' הַיּוֹשֵׁב מְמוּלוֹ, מִתְּפַתַּחַת שִׁיחָה
חֲרִישִׁית בְּדִבְרֵי תוֹרָה, מְרַחֲפִים מֵאַמְרֵי חו"ל וְדִבְרֵי פּוֹסְקִים.

והסוד לתקון כל העוונות

עוד מעט מופיעים על סדנת הסנדלרים, יותר נכון במוחות ובפיות של הגאונים, הרמב"ם והראב"ד, בעל הטורים והרמ"א, ראשונים ואחרונים בחלל בית המלאכה עובדים בסד, גאונים וגדולים, מה לי אנשי אס אס, מה לי משגיחים גרמניים, מה לי חרפת רעב ומצוק ונגישות ואימת מות, הרי מרחפים בעולמות העליונים! הרי יושבים לא בבית המלאכה ברחוב נובליפה 46, אלא בלשכת הגזית בסנהדרין! כן יורדים בני אדם במצוקה, וכך הם מתרוממים לגבה רוחני לדרגה עליונה.

ביום כ"ז בניסן תש"ג הכנס הרבי מקוויגלוב לתאי הגזים ובדרכו הכריז: 'הבה נקדש שם שמים בשמחה, ברוך השם שהתנינו וקימנו והגיענו לדרגה זו'. זהו רבי צבי אריה פרומר זצ"ל השם יקם דמו.

הזכיה בהשגחה מיחדת

ובספרו ארץ צבי על המועדים (חלק ב עמוד לו) בדרשה שנשא בשבת שובה בפרשת האזינו שנת תרפ"ו, ארבע שנים לפני פרוץ השואה, פתח ודבר בנושא של 'השגחה פרטית', וכך רמז בפסוק "האזינו השמים ואדברה" - 'יש לפרש שאם יאזין האדם אל השמים, יידע שכל דבר הוא מן השמים, הטוב והרע, הבזיונות והמחמאות, המריבות והשלום (חוץ מיראת שמים, עין בברכות דף לג עמוד ב), אם יטה אָזְנוֹ לַשָּׁמַיִם, אִזּוֹ "ואדברה" - לשון הנהגה, (עין בסנהדרין דף ח עמוד א דבר אחד לדור), אומר הקדוש ברוך הוא: אנהיג אני אותך בכל דבר בהשגחה פרטית, בכל פרט ופרט, ולא תהיה

פְּרִשַׁת הָאֲזִינוּ

נִעְזָב לְמִקְרִים'.

הַכֹּל בְּהִשְׁגָּחָה פְּרִטִית

וּבִאֲמַת הַיְסוֹד הָעֲשִׂירִי בְּעֶקְרֵי הָאֲמוּנָה הִיא הָאֲמוּנָה בְּהִשְׁגָּחָה פְּרִטִית, וְלֹא כְּאוֹתָם הָאוֹמְרִים עֲזֹב ה' אֶת הָאָרֶץ (עֵין בְּפִרוּשׁ הַמִּשְׁנָה לְרַמְבַּ"ם מִסֻּכַּת סִנְהֶדְרִין תַּחֲלַת פָּרָק י'). וְכִשְׁהָאָדָם יִחְיֶה כֶּהָ, שֶׁהַכֹּל בְּהִשְׁגָּחָה פְּרִטִית, הוּא גַם יִנְהַג כֶּהָ, וְיִזְכֶּה גַם לְשִׁמְרָה וְהִשְׁגָּחָה פְּרִטִית. גַּם רַבִּי יוֹסֵף אֵלְבוּ שְׁחַלֵּק עַל כִּמָּה מַעֲקָרֵי הַרַמְבַּ"ם וְלֹא מִנֵּה אוֹתָם כְּעֶקְרֵי הָאֲמוּנָה, מִכָּל מָקוֹם מְסֻכִּים לְשִׁלְשָׁה עֶקְרִים שֶׁהֵם עֶקֶר כָּל הָאֲמוּנָה. וְהֵם: מְצִיאוֹת ה', תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם, וְהִשְׁגָּחָה פְּרִטִית לְשֹׁכֵר וּלְעֹנֵשׁ (סֵפֶר הָעֶקְרִים פָּרָק ד').

הִהִשְׁגָּחָה עַל עַם יִשְׂרָאֵל

הַרַמְבַּ"ן (בְּסֵפֶר וִיקְרָא פָּרָק יח פְּסוּק כה) מְאֲרִיךְ לְפָרֵשׁ שָׂרָק בְּנִי יִשְׂרָאֵל זָכוּ בְּהִשְׁגָּחָה פְּרִטִית מֵאֵת ה', מֵה שְׁאִין כֵּן אֲמוֹת הָעוֹלָם נִמְסְרוּ לְחֻקֵּי הַטֹּבַע וְהַמְּלָאכִים הַמְּמַנִּים עֲלֵיהֶם. כְּלוֹמֵר הִהִשְׁגָּחָה הַפְּרִטִית מֵהַבוֹרָא בְּרוּךְ הוּא הִיא נִחְלַת עַם יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּר.

וְכֵן כּוֹתֵב הַגָּאוֹן רַבִּי מֵאִיר שְׁמַחָה מְדוּיִנְסֵק וַצ"ל בְּסִפְרוֹ מְשֻׁךְ חֻמָּה בְּפִרְשַׁת נִצְבִּים (דְּבָרִים פָּרָק כט פְּסוּק ד): 'הָעֲנִין, כִּי הָאֵמָה הַיִּשְׂרָאֵלִית הִיא בְּעֶצְמוֹתָהּ תַּחַת כִּנְפֵי הִהִשְׁגָּחָה הַפְּרִטִית בְּלֹא שׁוּם אֲמָצְעִי חֲלִילָה'. עַם יִשְׂרָאֵל זֹכִים לְהִשְׁגָּחָה פְּרִטִית מִיַּחַדָּת.

והסוד לתקון כל העונות

הרי לנו שהאמונה וההכרה בהשגחה פרטית, היא מחייבת להיות אחד מהעקרims של כל יהודי לפי כל הדעות! והינו להאמין שהקדוש ברוך הוא משגיח ומנהל את העולם. וכבר מפרסמים דברי הרמב"ן שכתב (שמות פרק יג פסוק טז) 'שאין לאדם חלק בתורת משה רבנו עליו השלום עד שיאמין שכל עניניו ומקרינו כלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם כלל' - כל עניני הטבע ואפלו הפשוטים ביותר הם נסים, מפיון שהם בהשגחה פרטית, ולכל דבר יש השגחה מדיקת, וכמו שפנסי מבינים שהיתה כאן השגחה פרטית, ככה גם בכל עניניו ומקרינו צריך להאמין שכלם נסים.

וזה הרעיון שלמדנו הרבי מקווי'גלוב בפפרשת השבוע, שאם יאזין האדם אל השמים, ויבין מכל הענינים והמקרים שסובבים אותו, שבאים למסור לו מסר, לשפור המעשים ולתקונם, ולא באים במקרה, אז הוא יזכה להנהגה מיחדת של השגחה פרטית ושמידה מעלה מעם ה' אלקי ישראל.

אין מקרה בעולם

ואם זה נאמר בסתם מקרים וענינים שקורים מדי יום ביומו, קל וחמר כשמגיעים על האדם או על האמה כלה יסורים וצרות שצריכים לפשפש במעשים (ברכות דף ה עמוד א), 'כי האל צוה בתורה "ולא תלכו עמי בקרי", כי בבא עליהם הרעה יבדקו במעשיהם ולא יאמרו כי מקרה הוא' (רד"ק חגי פרק א פסוק יב).

וכבר כתבנו בסייעתא דשמיא את 'קנטרס השואה' - איך כל מארעות השואה כבר כתובים מראש בתורה בפפרשת האזינו,

פֶּרֶשֶׁת הָאֲזִינוּ

שֶׁבַּפְּסוּק הָרִאשׁוֹן שָׁלוּ נִדְרֵשֶׁת הַחוּבָה לְהֶאֱמִין בַּהֲשָׁגָהּ הַפְּרָטִית
בְּכָל עֲנִין וְעֲנִין.

תְּקוּנִים לַעֲוֹנוֹת

מִכָּאֵן אֲנַחְנוּ מְגִיעִים לַנִּקְדָּה נּוֹסֶפֶת פְּרָטִית יוֹתֵר אֵלֵינוּ, אֲנַחְנוּ
נִמְצָאִים מִמֶּשׁ כְּמָה שְׁעוֹת לִפְנֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁהוּא יוֹם מְחִילָה
וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה, אָבֵל מְלֵבֵד הַסְּלִיחָה וְהַכַּפָּרָה יֵשׁ עוֹן, שְׁאוֹתוֹ צָרִיד
לְמַחֵק! רַבְּנוּ הָאֲרִיז"ל (בְּשַׁעַר רוּחַ הַקֹּדֶשׁ הַשַּׁעַר הַשְּׂבִיעִי וְעוֹד) מְגַלֶּה לָנוּ
שֶׁיֵּשׁ הֶרְבֵּה סְגוּפִים שְׁצָרִיד לַעֲשׂוֹת אַחֲרֵי שְׁעוֹשִׁים תְּשׁוּבָה כְּדִי
לְנַקּוֹת אֶת 'רִשָּׁם הַחֲטָא' 'שֶׁהַחֲטָא פָּגַם וְכָתַם וַחֲלָדָה בְּנֶפֶשׁ' (שַׁעַר
רוּחַ הַקֹּדֶשׁ הַשַּׁעַר הַשְּׂבִיעִי) לָכֵן הֵם נִקְרָאִים 'תְּקוּנִים'. אַחַד שֶׁבֵר אֶת
קִיר הַבַּיִת שֶׁל חֲבֵרוֹ וּמִבְקֵשׁ סְלִיחָה. הַחֲבֵר סוֹלַח, אָבֵל הַסְּלִיחָה
לֹא פוֹטֶרֶת אֶת הַמְזִיק מִלְבָּנוֹת אֶת הַקִּיר וּלְתַקֵּן אוֹתוֹ.

זִהִירוֹת מִכַּעַס

וּמִי שֶׁיִּתְבּוֹנֵן בְּסִדְרָת הַתְּקוּנִים יִרְאֶה שְׁאֶפְלוּ עַל חֲטָא שֶׁנִּרְאָה
קַל צָרִיד הֶרְבֵּה תַעֲנִיּוֹת, לְמַשָּׁל עַל עוֹן שֶׁל כַּעַס צָרִיד לְהַתְעַנּוֹת
מֵאֵה וַחֲמִשִּׁים וְאַחַת תַּעֲנִיּוֹת, כְּגִימְטְרִיא שֶׁל הַמֶּלֶךְ כַּעַס עִם הַכּוֹלָל
(שַׁעַר רוּחַ הַקֹּדֶשׁ הַשַּׁעַר הַשְּׂבִיעִי תְּקוּן יג), מִסְפִּיק לְכַעַס פַּעַם אַחַת בְּשָׁנָה
- כְּדִי לְהִיּוֹת רָזָה! וּמִי יָכוֹל בְּאַמֶּת לַעֲמֹד בְּצוּמוֹת וְתַעֲנִיּוֹת מְרֻבּוֹת
כָּל כֶּה. וְלָכֵן צְדִיקֵי הַדּוֹר שֶׁבְּכָל דּוֹר וְדוֹר עָמְלוּ לְמַצֵּא פְתָרוֹנוֹת
אִידֵךְ לְהַצְלִיחַ לְתַקֵּן אֶת הָעֲוֹנוֹת בְּלִי סְגוּפִים וְתַעֲנִיּוֹת.

והסוד לתקון כל העונות

התקון הכללי

אחת הדגמאות הנפלאות לזה, היא העצה הנפלאה שכתב הגאון הקדוש ר' צדוק הכהן מלובלין וצ"ל שהיה לפני יותר ממאה ועשרים שנה מחכמי וגאוני ליטא ואשכנז, בספרו צדקת הצדיק (אות קנז), שהתקון המועיל ביותר אפילו לעונות החמורים מעניני 'שמירת הברית' שבזהר הקדוש (פרשת ויקהל דף ריד עמוד ב ועוד) הפליג והחמיר בתקונם וכתב שצריך בשבילם תקון ותשובה חמורה, מכל מקום יש תקון פשוט יותר, והוא: 'להאמין באמונה שלמה שאין שום מקרה בעולם כלל, וכל מה שארע לו ידע שהכל בכוונת מכוון יתברך שמו' - נפלת, קבלת מכה, זכית בלוטו, מישוהו בזה אותך, הפסדת כסף, לא משנה מה קרה לך, גנבו אותך, רמו אותך, וכל כיוצא בזה, תאמין שהכל מגיע מהשמים בחשבון מדיק ומדקדק. 'וכל מה שארע לו ידע שהכל בכוונת מכוון יתברך שמו. ודבר זה הוא באמת עקר הכל, וכל תנ"ג מצות התורה הם רק עצות איך להגיע לידיעה זו שהכל מה' יתברך'.

תכלית כל המצות

ודברי קדשו נפלאים עד מאד, שתכלית כל המצות הם להגיע לאמונה המחלטת במציאות השם ובהשגחתו הפרטית על עמו ישראל, ולכן אמרו חז"ל (במכות דף כד עמוד א) 'בא חבוקוק והעמידן על אחת צדיק באמונתו יחיה' - כי התכלית של כל המצות בתורה היא אחת לידיע את מציאות השם והשגחתו באמונה שלמה. וכבר כתב הרמב"ם (בהלכות יסודי התורה פרק א הלכה א), 'יסוד היסודות

פֶּרֶשֶׁת הָאֲזִינוּ

וְעָמוּד הַחֲכָמוֹת לִידַע שֵׁשׁ שָׁם מְצוֹי רֹאשׁוֹן, וְהוּא מְמַצִּיא כָּל נִמְצָא, וְכָל הַנִּמְצָאִים מְשָׁמִים וְאֶרֶץ וּמָה שֶׁיִּבְנִיָּהֶם לֹא נִמְצָאוּ אֲלָא מֵאֲמַתַּת הַמְּצָאוֹ, וְעוֹד כָּתַב (שָׁם הִלְכָה ה) 'וְהוּא הַמְּנַהֵיג הַגִּלְגָּל בְּכַח שְׁאִין לוֹ קֶץ וְתַכְלִית, בְּכַח שְׁאִין לוֹ הַפֶּסֶק, שֶׁהַגִּלְגָּל סוֹבֵב תָּמִיד, וְהוּא בְּרוּךְ הוּא הַמְּסַבֵּב אוֹתוֹ בְּלֹא יָד וּבְלֹא גּוֹף, וּבְכָלִל סָבּוּב הַגִּלְגָּל כָּלֹל כָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה הַמְּשַׁנְחִים בְּפֶרֶטִי פְּרָטִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ 'הַמְּמַלֵּא כָּל עֲלָמִין וְסוֹבֵב כָּל עֲלָמִין' (עֵין בְּזֵהר פֶּרֶשֶׁת פְּנִיחָס דְּף רַכָּה עָמוּד א).

וּמִמְשִׁיךְ הַגָּאוֹן הַקָּדוֹשׁ רַבִּי צְדוֹק הַכֹּהֵן מְלוּכָלִין וְצ"ל וְכוּתָב: 'וְכָל הָעֲבֵרוֹת נִקְרָאִים בְּתוֹכָהּ "אִם תִּלְכוּ עִמִּי קָרִי" (וִיקְרָא כו, כז) לְשׁוֹן מִקְרָה, כִּי הָעֲבֵרוֹת הֵם יִצְיָאָה מִן הַסֵּדֶר וְאִין לָהֶם סֵדֶר, וְכֵן כָּל הָעֲנָשִׁים נִקְרָאִים שָׁם "חֲמַת קָרִי" (שָׁם פֶּסוּק כח), וְעַל יְדֵי שְׁמָאֲמִין שְׁאִין מִקְרָה מִמַּתִּיק כָּל הַדִּינִים וּמַתְקֵן כָּל הָעֲבֵרוֹת!'

לָמָּה לֹא לְנִקָּם?

וּמִי שְׁזוֹכָה לַחֲיוֹת בְּאֻמוֹנָה וְהַפְּרָה תְּמִידִית שְׁכֻזוֹ, אִין מְאֻשָּׁר מִמֶּנּוּ, הוּא לֹא שׁוֹנֵא אֶף אֶחָד לְמִרוֹת שְׁעָשׂוּ לוֹ רָע, הוּא לֹא מִחֻפֵּשׁ לְנִקָּם וְהוּא לֹא נוֹטֵר, כִּי הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה וְיֵשׁ מְנַהֵיג לְבִירָה, שְׁנֵה גַם כֵּן הִטָּעַם שְׁצוֹתָנּוּ הַתּוֹרָה שֶׁלֹּא לְנִקָּם 'כְּדִי שִׁידַע הָאָדָם וַיִּתֵּן אֶל לְבֹו כִּי כָּל אֲשֶׁר יִקְרָהוּ מְטוֹב עַד רָע, הוּא סָבָה שֶׁתְּבוֹא עָלָיו מֵאֵת הַשֵּׁם בְּרוּךְ הוּא, וּמִיד הָאָדָם מִיד אִישׁ אָחִיו לֹא יִהְיֶה דָּבָר בְּלִתִּי רְצוֹן הַשֵּׁם בְּרוּךְ הוּא, עַל כֵּן כְּשִׁיצְעָרָהוּ אוֹ יִכְאִיבָהוּ אָדָם יֵדַע בְּנִפְשׁוֹ כִּי עֲוֹנוֹתָיו גָּרְמוּ,

וְהִסּוֹד לְתִקּוּן כָּל הָעוֹנוֹת

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּזַר עָלָיו בְּכָךְ, וְלֹא יִשִּׁית מַחְשְׁבוֹתָיו לְנִקְמָה מִמֶּנּוּ,
כִּי הוּא אֵינוֹ סִבַּת רָעָתוֹ, כִּי הָעוֹן הוּא הַמְסִיב' (סֵפֶר הַחֲנוּךְ
מִצְוָה רמא).

וְהָאִישׁ הַזּוֹכֶה לָזֶה הוּא הַמְּאֻשָּׁר בְּאָדָם!